

Puhe Lakivaliokunnan kokouksessa 17.2.2021

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät valiokunnan jäsenet ja muut kuulijat,

Kansalaisaloitteemme kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi koskee huomattavan suurta joukkoa suomalaisista. Vuosittain kannabista käyttää tai kokeilee sadat tuhannet kansalaiset, mikä altistaa heidät myös kriminaalivalvonnan haitoille. Kannabiksen käyttö on kasvanut nykyiselle tasolleen kieltolain olosuhteissa.

Kieltolain ylläpitämiseksi viranomaisten kykyä puuttua huumausaineiden käyttöön on ajan saatossa tehostettu ja rangaistukset ovat muuttuneet yleisemmiksi sekä ankarammiksi. Samalla huumausainemarkkinat ovat kehittyneet entistä helpommin tavoitettaviksi ja huumeiden saatavuus on lisääntynyt, sekä sosiaalinen eriarvoisuus ja huono-osaisuus yhteiskunnassamme on kasvanut.

Viime vuonna poliisi tilastoikin ennätyselliset, lähes 36 000 huumausainerikosta.

Keskeisimpiä nykyisen lainsäädännön ongelmista on se, että kannabista kohdellaan täysin kiellettyinä, vaikka tutkimustiedon pohjalta on selvää, että kannabiksen käytön haitat ovat lievempiä kuin laillisten päihteiden, eikä siitä voi saada hengenvaarallista yliannostusta, kuten useimmista muista huumeista.

Lisäksi tiedetään että kannabiksella on merkittäviä lääkinnällisiä vaikutuksia, mutta sen laillista saatavuutta sairauksien hoitoon on pyritty ehkäisemään viranomaisten toimesta viime vuosina poikkeuksellisen kyseenalaisin keinoin. Tämä on johtanut siihen, että huomattava joukko kansalaisia syyllistyy huumausainerikokseen hoitaessaan terveyttään.

Kriminaalipolitiikan seurausten lisäksi nämä yleisesti tiedossa olevat seikat vaikuttavat kansalaisten asenteisiin. Kun luottamus viranomaisiin ja

yleinen lainkuuliaisuus heikkenee, se vuorostaan ruokkii muuta, vakavampaa rikollisuutta.

Jäykkä kielteisyys haittaa myös sosiaalipoliittisten tavoitteiden toteutumista, sillä haittoja vähentävät toimenpiteet ja huumeongelmaisten hoito ovat jääneet kriminaalivalvonnan jalkoihin yhteiskunnan resurssien jaossa.

--

Ehdotamme kansalaisaloitteella lainsäädäntöä, joka pyrkii ehkäisemään nykyisen huumeusainelainsäädännön sekä siihen liittyvän viranomaisohjeistuksen aiheuttamia haittoja.

Lakiehdotuksen mukaan kannabiksen käytöstä ei enää rangaistaisi. Käytännössä kannabis poistettaisiin huumeusaineen käyttörikoksesta.

Lakiehdotus määrittelee kannabiksen hallussapidolle ja kasvatukselle selkeät ja maltilliset rajat, joissa pysyvät kansalaiset eivät kohtaisi uhkaa rangaistuksesta tai perusoikeuksien loukkaamisesta.

Hallussapidon rajaksi aloite esittää 25 grammaa kannabiksen kukintoa ja kasvatuksen rajaksi enintään neljää kukkivaa kannabiskasvia, joista yksi voi olla leikattu kuivattamista varten. 25 gramman raja vastaa oikeuskäytännössä vakiintunutta yhden kannabiskasvin tuotto-oletusta.

Lakiehdotuksen muotoilulla tähdätään siihen, että henkilö voisi korjata sadon yhdestä kannabiskasvista noin kerran kuukaudessa. Toivottu seuraus on se, että muutamien kasvien kasvattaminen ikkunalaudoilla korvaisi ammattimaisen, ansiotarkoituksessa tapahtuvan kannabiksen viljelyn.

Lakiehdotuksemme muuttaisi nykyistä huumeusaineen käyttörikosta siten, että se jaettaisiin kahteen osaan: pykäliin 2 a § Huumeusaineen käyttörikos ja 2 b § Kannabiksen käyttörikos. Tähän ratkaisuun on

päädytty siksi, että kannabista, kuten alkoholia ja tupakkaa, olisi syytä käsitellä erikseen.

Lainsäädäntöä ei esitetä muutettavaksi näitä määriä suurempien hallussapito- tai kasvatuserien osalta, eikä kannabiksen myynnin, salakuljetuksen tai rattijuopumuksen osalta.

Liikenneturvallisuuteen liittyen kuitenkin huomautamme, että vaikka henkilö ei syyllistyisi rattijuopumukseen kannabiksen vaikutuksen alaisena, nykytilanteessa hän saattaa silti menettää ajo-oikeutensa, mikä useimmille on selkeästi työ- ja perhe-elämää haittaava oheisrangaistus.

Lakiehdotus säätäisi kannabiksen käytön sakolla rangaistavaksi tiloissa, joissa ei saa tupakoida, sekä paikoissa joissa alaikäiset saattaisivat altistua kannabikselle.

Lakiehdotus myös lieventäisi huumausaineen käyttörikosta koskevaa pykälää siten, ettei siihen syyllistyneelle voisi enää määrätä vankeusrangaistusta.

Aloite tähtää kannabiksen erottamiseen huumausainemarkkinoista, jotta henkilö ei altistuisi muille, huomattavasti vaarallisemmille huumausaineille eikä joutuisi asioimaan rikollista elämäntapaa viettävien henkilöiden kanssa hankkiessaan kannabista.

Altistusta ehkäisemällä todennäköisyys joutumisesta väkivaltarikoksen uhriksi pienenee ja sillä on myös muiden huumausaineiden kokeilemista sekä rikollisen elämäntavan omaksumista ehkäisevä vaikutus.

Nykytilanne, missä kannabiksensa kotona kasvattavaa rangaistaan laittomiin markkinoihin turvautuvaa käyttäjää ankarammin, on suorastaan kädenojennus rikolliselle alamaailmalle.

Aloitteen yksi merkittävimpiä vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksien kannalta on yksilön itsemääräämisoikeuden suojeleminen, mikä ehkäisee syrjäytymistä ja ylläpitää yleistä lainkuuliaisuutta.

Alaikäisten kannabiksen käyttö olisi edelleen sosiaalihuollon ja lastensuojelun asia, siitä vain ei jäisi työllistymistä tai opiskelua haittaavaa merkintää poliisiasian tietojärjestelmään.

Koska keskeiset päihdehoitoon ja huumeiden käytön haittojen ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet eivät kuulu rikoslainsäädäntöön vaan muuhun viranomaissääntelyyn, aloitteessamme ei näitä ole huomioitu. Lakimuutos kuitenkin tarjoaisi haittoja ehkäisevälle työlle mahdollisuuden hyödyntää helposti käyttäjiä tavoittavia tahoja, kuten laillisia kannabikseen erikoistuneita siemen-, kasvatus- ja tupakointivälineyrityksiä haitoista valistamiseen. Nykyisissä olosuhteissa, joissa kannabiksen käytölle ei ole olemassa laillisia rajoja, yhteistyöhalukkuutta näiltä toimijoilta ei voi odottaa.

Aloitteemme ei ole ristiriidassa viime joulukuussa hyväksytyn Euroopan unionin huumausainestrategian kanssa ja se tukee useita strategian tavoitteista. Myöskään kansainväliset huumausaineyleissopimukset eivät velvoita jäsenvaltioita rankaisemaan käytöstä.

Kansainvälisen kieltolain tarkoitus oli ehkäistä järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiä, huumeista aiheutuneita haittoja sekä niiden leviämistä nuorison keskuuteen. Toteamme että nykyinen lainsäädäntö on epäonnistunut näiden tavoitteiden toteutumisessa, ja sen sijaan kriminaalivalvonnasta on tullut merkittävä huono-osaisuutta ja syrjäytymistä ruokkiva tekijä yhteiskunnassamme.

Kiitos.